

Yavaş Şehir Yaklaşımına Kültürel Planlama Açısından Bakış

View The Slow City Approach From A Cultural Planning Perspective

Doç. Dr. H.Burçin HENDEN ŞOLT

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Alaplı MYO, Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü, Zonguldak/Türkiye

ÖZET

Kentler daimi devingen yapıları ile canlı bir organizmaya benzetilebilirler. Bu yapının içinde fiziksel, toplumsal, ekonomik, kültürel, siyasal ve psikolojik etkiler vardır. Kentlerin kültürel yapılarının doğru analizi kent planlama için oldukça önemlidir. Bir kenti diğerlerinden ayıran unsur olarak kentsel kültür, maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin birleşiminden oluşan bir bütündür. Kent planlama sadece kentin ileride alacağı fiziki makroformun oluşması değildir. Toplumsal ilişkilerin mekana yansması önemlidir. Varolan ve oluşabilecek kentsel sorunlara çözüm ararken kültürel yapı dikkate alınmalıdır. Son dönemlerdeki çağdaş planlama yaklaşımlarından biri “yavaş şehir”dir. 50.000 nüfusun altındaki kentler üye olabilmektedir. Kentlerin kendi gelenek, göreneklerini, yemeklerini, tarihsel kimliklerini korumalarına önem veren şehirler ağıdır. Yavaş şehir, kentin varolan ruhunun korunarak kalkınma yaratılabilmesini hedeflemektedir. Kentsel kültürel yapıyı anlayarak ortak yaşamı iyileştirmeyi, yaşam kalitesini yükseltmeyi, çevreyi korumayı, yerel değerlerin sürdürülebilirliğini önemsemektedir. Kültürel öğeler kentlerin mirasıdır. Bunların geleceğe doğru iletilmesinde planlama anlayışı etken rol oynar. Kültürel planlama, kentsel değerlerin katılımcı ortamlarda yeniden değerlendirilebilmesine fırsat tanır. Bu çalışma kentlerdeki kültürel planlama anlayışını “yavaş şehir” açısından irdelemektedir. Bir kentin yavaş şehir olarak tanımlanabilmesi için gerekli kriterler vardır. Bu kriterlerin kültürel planlama açısından irdelemesi kentsel kültürel sürdürülebilirliğin organizasyonuna katkı sağlar. Dünyada yerele verilen önemin artışında bu düşünce etkili olmaktadır. Ülkemizde de yerel yönetimlerin çağdaş planlama uygulamalarında kültürel sürdürülebilirliğe dikkat edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kent Planlama, Yerel Yönetim, Yavaş Şehir, Kültürel Planlama

ABSTRACT

Cities are constantly dynamic. They can therefore be likened to a living organism. There are physical, social, economic, cultural, political and psychological influences within this structure. Accurate analysis of the cultural structures of cities is very important for urban planning. One of the elements that distinguishes a city from others is urban culture. Urban culture is a combination of material, spiritual, mental and emotional characteristics. Urban planning is not just the formation of the physical macroform that the city will take in the future. It is important that social relations are reflected in space. When looking for solutions to existing and potential urban problems, cultural structure should be taken into consideration. One of the contemporary planning approaches in recent times is the “slow city”. Cities under 50,000 population can be members. It is a network of cities that attaches importance to the preservation of their traditions, customs, food and historical identity. The slow city aims to create development by preserving the existing spirit of the city. Understanding the urban cultural structure, improving the common life, improving the quality of life, protecting the environment, and caring about the sustainability of local values. Cultural elements are the heritage of the cities. Planning concept plays an active role in the transmission of these towards the future. Cultural planning provides an opportunity to re-evaluate urban values in participatory environments. This study examines cultural planning in cities in terms of “slow city”. There are criteria necessary for a city to be defined as a slow city. Examining these criteria in terms of cultural planning contributes to the organization of urban cultural sustainability. This idea is effective in increasing the importance given to the local population in the world. In our country, cultural sustainability should be considered in the contemporary planning practices of local governments.

Keywords: Urban, Urban Planning, Local Government, Slow City, Cultural Planning

1. GİRİŞ

21. yüzyıl toplumlarının en önemli özelliklerinden biri yöneten/yönetilen ilişkisinin hizmet sunan/katılımcı etkileşimine dönme çabasıdır. Bu mantıktan hareketle kentlilerin yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen çok sayıda çağdaş planlama anlayışı bulunmaktadır. Yavaş Şehir uygulaması bunlardan biridir. Nüfus kıstası olarak 50.000 sınırı bulunmaktadır. Geçmişten gelen değerlerin gelecek kuşaklara iletilmesi açısından kentsel kültüre önem veren bir yaklaşımdır. Geçmişten geleceğe aktarılacak gelenek görenek gibi yerel değerler; tarihi miras niteliğindeki yapılar, doğal ekolojik kimlik unsurları bu yaklaşım için oldukça değerlidir. Literatürde yavaş şehir kavramını pek

çok bilim insanı araştırmaktadır. Yavaş Şehir Türkiye internet sayfasında; insanların iletişim kurabilecekleri, sosyalleşebilecekleri, kendi kendine yeten, sürdürülebilir, el sanatlarına, doğaya, gelenek ve göreneklere sahip çıkan; bunun yanında sorunsuz alt yapıya sahip, enerjide yenilenebilir kaynakları kullanan, teknolojinin nimetlerinden yararlanma amacına yönelik ortaya çıkmış bir hareket olarak tanımlanmaktadır (Cittaslow Türkiye, 2019). Mayer ve Knox'a göre (2006) yavaş şehir kavramı, daha çok o şehirde yaşam süren yerel halkın, doğası ve kültürü bozulmamış bir ortamda, çevre kirliliğinden uzak bir şekilde günlük yaşamını belirli bir konfor içerisinde devam ettirmesini mümkün kılmak için günümüz modern şehir kavramına alternatif olarak ortaya atılmıştır.

Yavaş şehir olmanın kuralları vardır. Bu kurallar kentsel yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik; altyapı ve tarımsal olanakları irdeleyen; toplumsal uzlaşmaya dikkat çeken niteliktedir. Sözkonusu ortamın yaratıldığı kentlerde yerel ölçekteki kültürel değerlerin farkındalığı da önem kazanmaktadır. Bu çalışma kentlerdeki kültürel planlama anlayışını “yavaş şehir” açısından irdelemektedir. Kültürel politikaların yerel yönetim politikalarının odağında olması, yerel kültürel sürdürülebilirlik açısından oldukça önemlidir. Dünyadaki kentbilim çalışmalarında yerele verilen değerlerin artmaktadır. Kentlerdeki temel unsurun “insan” olduğu düşünüldüğünde kültürel planlamanın önemi dahada ortaya çıkmaktadır. Yavaş şehir hareketi kentsel kültürel değerlerin farkındalığı ve buna uygun planlama yapılabilmesi açısından olumlu bir yaklaşımdır.

2. KÜLTÜREL PLANLAMA OLGUSU

Türk Dil Kurumu sözlüğünde “kültür” kelimesi; *“tarihsel ve toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan her türlü değerlerle bunları kullanmada, sonraki kuşaklara iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların tümü”* olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019). Kentsel mekanlar fiziki, toplumsal, ekonomik ve psikolojik faktörlerin birarada var olduğu ve kendine has niteliklere sahip yaşam alanlarıdır. Dolayısıyla bireylerin parmak izleri gibi kentleride diğerlerinden ayırabilen nitelikleri var olabilmektedir. Bu durum kentlilerin beraber yaşama dinamiklerinden ortaya çıkmaktadır. Bu durumda kültür ve kent olguları birbirinden ayrı tutulamayacak kavramlardır. Kent planlama sürecinde kültürel planlamanın yeride büyük ve önemlidir.

Fiziki olarak kentler, mekan tasarımları ile görsel hafızaya kaydedilmektedir. Ancak kentleri diğer kentlerden ayıran özellikler; kentlilerin yaşam biçimleri, ilişkilerini ifade etme tarzları, toplumsal örgütlenme şekilleri ve bunların mekana yansıyan formlarıdır. Bu durum kentsel karar alma süreçlerindeki katılım potansiyeline, duyarlılığa, aidiyet oranına da etki etmektedir. Kentsel çevresel tutum ve davranışlar, ekonomik ve sosyal kalkınma hareketlerine yakınlık gibi toplumsal örgütlenme hareketlerinin kentten kente değişmesinde yerel yöneticilerin tavrı kadar kentlilerin hareket tarzıda etkilidir. O nedenle kentsel kültürel planlama pek çok farklı boyuta etki edebilecek niteliktedir.

Yerel yönetimler merkezi yönetimle halk arasındaki diyalogun önemli bir parçasıdır. Yerel halkın talep ve isteklerini karşılamakla yükümlü kamu tüzel kişilikleridir. Bu yükümlülüğü yerine getirmenin çıkış noktası kentte yaşayan insanların niteliklerini doğru analiz edebilmekten geçmektedir. Kenti anlamak, kentliyi anlamaktır. Kentsel toplumsal yapı; geçmişten gelen kültürel mirasının etkisi altında olabilmektedir.

Kültürel planlama, kent yönetimi sürecinin her aşamasında; bütünsel bir bakış açısı ile kültürel niteliklere yer verilebilmesidir. Başka bir deyişle kentsel değerlerin hiçe sayıldığı birkent planlama sürecinin başarı oranının yüksek olmayacağı inancını taşıyan bir yaklaşım olarak anılabilir. Planlama hedef ve stratejilerin oluşturulmasında; tıpkı bir insana özel ölçü ceket diker gibi doğru ölçü ve ölçütlerin belirlenmesi gereklidir. Aksi halde üzerine oturmayan bir ceket taşımak zorunda kalan biri gibi; kendine has toplumsal yaşam biçimlerini sürdüremeyecekleri bir kentle karşı karşıya kalınabilecektir. İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın kültür politikaları çalışmaları kapsamında

hazırlanan yerel yönetimler için kültürel planlama kitabına göre (2016); planlamada kültür stratejik ve bütünsel bir şekilde kamu planlaması süreçlerine dahil edilmelidir. İşbirliklerinden faydalanarak, katılımcı yöntemlerle yürütülen bu süreç, kültürel çerçevenin tanımlanması ve eylem planı için stratejinin geliştirilmesiyle devam etmekte ve sonunda kültürel plan oluşturulmaktadır. Toplumun kültürel kaynaklarını gösteren nicel ve nitel veriler sürecin ayrılmaz parçasıdır. Kültürel planlama hedef ve stratejilerinin belirlenmesinde paydaşlar önemli rol oynar.

Bianchini'e göre (1999) kültür, kent siyasasına entegre edilmesi gereken temel bir unsurdur. Burada özellikle "kültürü planlamak değil kenti kültürle planlamak" vurgusu yapılmaktadır. Sürdürülebilir planlama açısından kültür, her türlü mevcut faaliyet ve alışkanlığı içerdiği gibi, aynı zamanda mekânsal ve nesnel öğelerle, önerilebilecek sosyal ve sanatsal etkinlikler ve etkileşimleri de bünyesinde barındırmaktadır (Altay, 2007). Kovacs (2011) kültürel planlamanın yerel kimlikleri ve toplumsal değerleri anlama yoluyla kentsel yaratıcılık potansiyelini geliştirebileceğine dikkat çekmektedir. Karaca ve Kiper'e göre (2011); 21. yüzyılda kültür, kentsel siyasanın şekillenmesinde ön plana çıkan bir unsur olmuş ve kentlerin ihtiyaç duydukları ekonomik, sosyal ve fiziki dönüşüm için gerekli olan kentsel yenileme mekanizmasının hareket noktası haline gelmiştir. Kültürel planlama, toplumsal kültürün gelişmesi ve entegrasyonu, yaşam kalitesini artırma ve ekonomik gelişme ekseninde faydalar sağlayabilmektedir. Günümüz kentsel yönetimlerinde ekonomik ve toplumsal kalkınmanın sık konuşulduğu bilinen bir gerçektir. Kentsel kalkınmada ekonomik ve sosyal ayağın dengeli olması bütünsel bir başarıya etki edebilmektedir. Ekolojik kaygılarında yer aldığı günümüz kentlerinde sürdürülebilir kalkınmanın önemli basamaklarından biri de kültürel planlamadır.

3. YAVAŞ ŞEHİR YAKLAŞIMI

Dünya nüfusunun ortalama 7 milyar olduğu bilinmektedir (Worldometers, 2019). Bu nüfusu oluşturan insanları birbirinden ayıran özellikler vardır. Her ne kadar kesin bilgi verilemese de, dünya ölçeğindeki kent sayısının yaklaşık olarak 2.500.000 olduğu söylenmektedir (Eğitimsistem, 2019). Tıpkı insanlar gibi bu kentleri de diğerlerinden farklı kılan nitelikleri mevcuttur. Ancak yinede sanayileşme, istihdam problemleri, göç, iklim değişiklikleri ve daha pek çok sorunlar nedeniyle kentlerin kendilerine has özellikleri zarar görmekte; birbirine benzer kentler meydana gelmektedir. Tüketim toplumunun baskınlığı bireylerde, içinde yaşamaktan zevk alınabilecek mekanların arayışını doğurmuştur. Bu fikirle çıkış noktası bulan yaklaşımlardan biri "yavaş şehir(cittaslow)"dir.

Cittaslow; Slow Food Hareketini 1999'da oluşturan Carlo Petrini ve dört belediye başkanının Cittaslow Kent Sözleşmesi'ni imzalamasıyla meydana gelmiştir (ESLC, 2016). Slow Food kültürel kimlik ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiye vurgu yapan bir tavidir. Kinley'e göre slowfood (2012); kültürel kimliğin korunması için endüstriyel üretime dayalı küresel kapitalizme karşı bir başkaldırıdır. Cittaslow hareketinin amacı Slow Food felsefesini kentsel boyuta taşımaktır. Türkiye'de yavaş şehir yaklaşımına üye sayısı 17'dir. Cittaslow Birliğinin 3 ana organı vardır. Ulusal ağ temsilcilerinden meydana gelen ve karar verici konumunda olan Koordinasyon Komitesi, bilimsel çerçeveyi oluşturan Bilim Komitesi ve birliğin faaliyetlerinden sorumlu Genel Merkez vardır (Cittaslow General Assembly, 2019). Citta Slow, nüfusu 50.000'nin altındaki kentlerin üye olabildiği, kentlerin kendi gelenek, göreneklerini, yemeklerini, tarihsel kimliklerini korumalarını öngören bir birliktir. Citta Slow felsefesi kentlerin hangi alanlarda güçlü ve zayıf olduklarını analiz etmelerini ve sahip oldukları şartlar çerçevesinde bir strateji geliştirmelerini teşvik etmektedir. Cittaslow(yavaş şehir) ağı; küreselleşmenin şehirlerin dokusunu, sakinlerini ve yaşam tarzını standartlaştırmasını ve yerel özelliklerini ortadan kaldırmasını engellemek için Slow Food hareketinden ortaya çıkmış bir kentler birliğidir. Küreselleşmenin yarattığı homojen mekânlardan biri olmak istemeyen, yerel kimliğini ve özelliklerini koruyarak dünya sahnesinde yer almak isteyen kasabaların ve kentlerin katıldığı bir birliktir (GEKA, 2019). Birliğin salyangoz şeklindeki logosunun kabuğunda tarihi ve modern binaların olduğu bir şehir vardır. Bunun ilk nedeni

salyangozun yavaş hareket eden bir canlı olmasıdır. Böylece hızlı hareket edilerek yapılacak hata ve yanlışların önüne geçilmesi hedeflenmektedir. İkinci neden ise Cittaslow felsefesindeki geçmiş ve gelecek arasında bir köprü kurulmasını ifade etmektedir. Cittaslow felsefesi, yavaşlama, geri kalma, teknolojiyi kullanmama olarak değil; teknolojiyi mevcut imkanlar doğrultusunda en etkin ve verimli şekilde kullanmak, kentlerin sürdürülebilirliğini koruma ve yaşatma ilkeleri çerçevesinde sağlamak yaklaşımlarını benimsemiştir (Şahin ve Kutlu, 2014).

Yavaş şehir(cittaslow) ana teması; kente has kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak,tüm paydaşlarla birlikte yerel potansiyeli harekete geçirmek ve kent halkının yaşam kalitesini yükseltmektir. Dünyadaki tüketim hızına, kentsel değerler açısından “dur” demeyi ifade etmek istemektedir. Yavaş şehir olarak adlandırılmasının felsefesinde; sakinlik, kendine has tavır, öz benlik, değerler, yerele verilen kıymet vardır. Kimliğinden kopmadan, sürdürülebilir gelişme potansiyelini harekete geçirebilir kentler olabileceğinin göstergesidir. Yaşam kalitesini artırmanın yolunun sadece küreselleşme çemberinden geçmediğini ifade etmeyi amaçlamaktadır. Kentsel kimliklerin yok oluşuna direnç niteliği taşımaktadır.

Cittaslow üyelik kriterleri yedi ana başlık altında toplanmaktadır. Her ülke kendi şartları doğrultusunda kriter başlıklarına o başlığın puan değerinin yüzde 20’sini geçmeyecek oranda ulusal kriter ekleyebilecektir (Cittaslow Türkiye, 2019). Sadece bu tavır bile yavaş şehir yaklaşımının yerel kültürel değerlere verdiği önemin göstergesi olarak sayılabilir. Yavaş şehir unvanı almak isteyen belediyelerin ilgili ölçütleri yerine getirip getirmediğine bakılmakta; kentsel örgütlenme biçimleri ve faaliyetleri gözden geçirilmektedir. Yavaş şehir moderniteyi reddeden bir anlayışta değildir. Tam aksine yaşam kalitesini olumluya çevirebilecek her türlü teknolojik yaklaşımın şehir hayatına entegrasyonunu desteklemektedir. Özellikle katılımcı ruhu vanlandıracak; kentlilerin toplumsal uzlaşmasını ve kültürel dayanışmayı ön plana çıkaran faaliyetlere değer verilmektedir. Tablo 1’de üyelik kriterleri görülmektedir.

Tablo 1: Cittaslow Üyelik Kriterleri

 Cittaslow Üyelik Kriterleri	
1	<p>Çevre Politikaları</p> <p>1.1. Hava temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi 1.2. Su temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi 1.3. Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalamayla karşılaştırılması 1.4. Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması 1.5. Endüstriyel ve evsel kompostlamanın desteklenmesi 1.6. Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması 1.7. Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu 1.8. Kamunun yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi 1.9. Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması 1.10. Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması 1.11. Hane başına düşen elektrik enerjisi tüketimi 1.12. Biyoçeşitliliğin korunması</p>
2	<p>Altyapı Politikaları</p> <p>2.1. Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları 2.2. Mevcut bisiklet yollarının araç yollarıyla kilometre üzerinden karşılaştırılması 2.3. Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri 2.4. Özel taşıt kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlanması 2.5. Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması 2.6. Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler 2.7. Sağlık hizmetlerine onaylanmış ulaşılabilirlik 2.8. Kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı 2.9. Şehir dışında çalışan şehir sakinlerinin oranı</p>

3	Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları	<p>3.1. Kentin direnci için planlama</p> <p>3.2. Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin artırılması için programlar</p> <p>3.3. Verimli bitkiler ve meyve ağaçları kullanılarak sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması</p> <p>3.4. Kentsel yaşanabilirliğin artırılması</p> <p>3.5. Marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılması</p> <p>3.6. Vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması</p> <p>3.7. Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması</p> <p>3.8. Kentin internet ağına sahip olması</p> <p>3.9. Kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması</p> <p>3.10. Tele çalışmanın geliştirilmesi</p> <p>3.11. Kişisel sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki</p> <p>3.12. Sosyal altyapıyı desteklemek</p> <p>3.13. Kamusal sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki</p> <p>3.14. Kent içindeki kullanışlı yeşil alanların verimli bitkiler ile değerlendirilmesi</p> <p>3.15. Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması</p> <p>3.16. Atölyelerin korunması ve değerlerinin artırılması – doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması</p> <p>3.17. Yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı</p>
4	Tarımsal, turistik, esnaf ve Sanatkarlara dair politikalar	<p>4.1. Agroekolojinin geliştirilmesi</p> <p>4.2. El yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması</p> <p>4.3. Geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin artırılması</p> <p>4.4. Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini artırarak kırsal bölgelerin değerini arttırmak</p> <p>4.5. Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması</p> <p>4.6. Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi</p> <p>4.7. Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin artırılması</p> <p>4.8. Otel kapasitelerin artırılması</p> <p>4.9. Tarımda GDO kullanımının yasaklanması</p> <p>4.10. Önceden tarım için kullanılmış alanların kullanımı hakkındaki imar planları için yeni fikirlerin varlığı</p>
5	Misafirlik, farkındalık ve eğitim için planlar	<p>5.1. İyi karşılama</p> <p>5.2. Esnafın ve operatörlerin farkındalıklarını arttırmak</p> <p>5.3. Yavaş güzergahların mevcut olması</p> <p>5.4. Önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi</p> <p>5.5. Eğitimciler, yöneticiler ve çalışanların Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim görmesi</p> <p>5.6. Sağlık eğitimleri</p> <p>5.7. Yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek</p> <p>5.8. Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı</p> <p>5.9. Cittaslow kampanyalarının desteklenmesi</p> <p>5.10. Cittaslow logosunun internet sayfasında ve antetli kağıt üzerinde kullanımı</p>
6	Sosyal Uyum	<p>6.1. Azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar</p> <p>6.2. Farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşaması</p> <p>6.3. Engelli kişilerin entegrasyonu</p> <p>6.4. Çocuk bakımının desteklenmesi</p> <p>6.5. Genç neslin istihdam durumu</p> <p>6.6. Yoksulluk</p> <p>6.7. Toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti</p> <p>6.8. Farklı kültürlerin entegrasyonu</p> <p>6.9. Politikaya katılım</p> <p>6.10. Belediyenin kamu konut yatırımı</p> <p>6.11. Gençlik faaliyetlerinin yürütüldüğü bir alanların ve bir gençlik merkezinin mevcudiyeti</p>
7	Ortaklıklar	<p>7.1. Slowfood aktiviteleri ve kampanyaları için destek</p> <p>7.2. Doğal ve geleneksel yiyecekleri Slowfood veya diğer kurumlar ile desteklemek</p> <p>7.3. Eşleştirme projelerini desteklemek ve geliştirmekte olan ülkelerin Cittaslow ve Slowfood felsefelerinin yayılmasını da sağlayacak şekilde gelişmeleri için işbirliği yapmak</p>

Yavaş şehir yaklaşımı dünyada 30 ülkede 252 üyeye yayılmış durumdadır. Ülkemizde yavaş şehir hareketine katılan ilk kent Seferihisar olmuştur. Seferihisar 2009 yılında Türkiye'nin ilk, dünyanın 129. yavaş şehri olmuştur. 2019 Aralık ayı itibarıyla Türkiye'deki yavaş şehir unvanı almış olan kentlerin sayısı 17dir. Bunlar; Akyaka, Göynük, Perşembe, Uzundere, Eğirdir, Halfeti, Şavşat, Vize, Gerze, Köyceğiz, Seferihisar, Yalvaç, Gökçeada, Mudurnu, Taraklı, Yenipazar ve Ahlat'tır (Cittaslow List, 2019).

4. YAVAŞ ŞEHİR HAREKETLERİNDE KÜLTÜREL PLANLAMAYA KATKI

Kültürel planlamanın çıkış noktası kentlerin mekansal organizasyonuna ruh katacak yerel değerlerin önemini vurgulamaktır. Böylece kente dair getirdiğiniz karar ve uygulamaların kabul görmesi ve işlerliği hız kazanmaktadır. Katılımcılık faaliyetleri ve kentlilik bilinci açısından da etkin ve verimlidir. Yavaş şehir hareketinin başlangıcı da kentlerin değerlerini unutmadan; çağın gereklerine uygun teknolojik yatırımlarla geleceğe yönelik planlamalar yapmaktır. Bunları yaparken küreselleşmenin getirdiği hızı kapılıp yok olmamak esas alınmıştır.

Yavaş kent hareketi, kendi kimliklerini sürdürmek için bütünsel bir çerçeveyi arayan mekânlar için bir planlama çözümünü ifade etmektedir. Kendi geleceklerini geçmişlerine dayandırarak şekillendirmek isteyen ve ortak bir çabayla tekdüze kent merkezlerinden biri olmamak için uğraş veren mekânlardan oluşmaktadır (Radstrom, 2011: 91, 102). Bakıldığında Cittaslow hareketinin amacı, küreselleşen dünyada toplumların monoton yaşam tarzlarının bir sonucu olarak ortaya çıkan ve kültürel değerleri kaybetme sonucu yaşanan kimlik kaybına karşı direnerek kaliteli yaşam tarzı sunmaktır. Honoré'ye göre (2008), hareketin amacı kapitalizme karşı hareket etmek değil, bunun yerine insan faktörünü eklemektir. Ayrıca, modern yaşamın getirdiği yaşam biçimini değiştirerek 'hızlı' ve 'yavaş' arasında dengelenmiş bir yaşamı savunmaktadır. Yavaş şehir uygulamalarındaki yavaş sözcüğü faaliyetlerin akış yavaşlığından değil; kentsel yaşamın tadına varabilmekten geçmektedir. Her iki kavramda kentte "insan" olgusunun değerini ön planda tutmaktadır. Yavaş şehir olmanın çok sayıda kriteri mevcuttur. Kriterler zorunlu ve perspektif ölçütler olarak sıralanmaktadır. Zorunlu kriterler kentsel yaşam kalitesinin temel taşları niteliğindedir. Yavaş şehir olabilmenin anahtarı, ilgili ölçütlere uyan faaliyetleri kentinizde hayata geçirebilmektir. Ancak hiçbir uygulama halkın katılımı olmadan tam manasıyla gerçekleşemez. Bu noktada kentin kültürel kimliği devreye girmektedir. Kentsel toplumsal yapının doğru analizi ve kültürel planlama politikalarının yavaş şehir faaliyetlerinin hayata geçirilebilmesinde rolü büyüktür. Bu nedenle katılımcı ruhu tetikleyen faaliyetleri işletebilmek için; kentin sosyal dokusuna ve örgütlenme biçimlerine dikkat etmek gereklidir. Yavaş şehir olabilmek faaliyetlerinde ulusal kriter koyabilme insiyatifinin olması, bu yaklaşımın kültürel planlamaya olan güçlü bağının göstergesidir.

Yavaş şehir kriterlerine bakıldığında; bunların hayata geçirildiği kentlerde yerel kalkınma ortamının doğabileceği görülmektedir. Yerel kalkınmanın başarı anahtarlarından biri de kültürel planlamanın düzgün işletilebilmesidir. Geçmişten gelen yerel değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasına dair fikirler üretilmesi, dezavantajlı kesim için kentsel yaşam kalitesini artırıcı çözümler bulunması, yönetim ortamının devamlılığı için oluşturulacak ortaklıklar, meslek ve beceri temelli istihdam hareketleri, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı hizmet dağılımı gibi yaklaşımlar kültürel planlaması doğru işleyen yavaş şehirlerin ortak özellikleridir. Başka bir deyişle; yavaş şehir(cittaslow) yaklaşımı, mekansal planlamanın ötesinde, kültürel anlamda politikaların üretilip uygulandığı ortamları hayata geçirmektedir. Temel unsur yaşam kalitesinin artışı olduğunda; bunun fiziksel, sosyal, finansal ve psikolojik yansımaları da olumlu olacaktır.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kentlerin planlamasında fiziki tasarımların yanısıra ekonomik, toplumsal ve siyasal etkilerin varlığı bilinmektedir. Kültürel planlama anlayışı planlamanın her ayağında kültürel öğelerin varlığının faydasına dikkat çekmektedir. Bu yolla kentsel kültürel değerlerin tespiti ve doğru anlaşılabilmesi kolaylaşabilmektedir. Kültürel öğelerin varolma değerlerinden öte güncel kullanım değerlerinin tasarlanabilmesi kentlerin geleceğe yönelik hedef ve stratejilerini güçlendirebilmektedir.

Kentsel mekansal planlama, bireylerin kullanım etkileriyle anlam kazanmaktadır. Öyleyse kent kültürünün doğru analizi, kentsel yaşam ve toplumsal örgütlenme biçimlerinin farkındalığı planlamanın uygulanmasında da etkilidir. Katılımcı süreçlerin oluşturulabilmesinde toplumsal yapıların, önemli aktörlerin tespiti gözardı edilmemelidir. Kültürel planlama, kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesinde etkindir. Kentlerin kendi kültürel kalıplarının mekana yansması,

kentlilik bilincini de olumlu etkileyebilmektedir. Günümüzde kent planlaması arazi kullanım formlarının ötesinde, ekonomik ve sosyal kalkınmasında önemine dikkat çekmektedir. Bunu destekleyecek çok sayıda çağdaş planlama yaklaşımı mevcuttur. Yavaş şehir hareketi de yerel yaşam kalitesini yükseltmeye dayalı kriterleri içermektedir. Bu çalışma; kültürel planlama ile yavaş şehir yaklaşımının etkileşimini irdelemektedir. Modernitenin getirdiği hız takıntısına aykırı olarak; yaşamdan tad almanın, sürdürülebilir yerel değerlerin ve mekansal yansımının bütünselleştiği bir yaklaşım olarak yavaş şehir; tekdüze bir metod değildir. Kentlerin niteliklerine göre şekil alabilen ve ona bağlı olarak kentli katılımı sağlayabilecek bir bakıştır. Doğal kaynakların yok olma sürecine girmesi, yerel kültürel değerlerin birbirine benzer hale gelerek tekdüze mekan/şehirlere doğru gidiş, yiyecek, giyecek ve mekanlarda birörnekleşme gibi kültürel kıymetleri dışlayan tavra baş kaldırı olarak bakılabilecek bir tavidir.

Günümüzde hemen her alanda olduğu gibi kentlerinde değişim dönüşüm sürecini yaşadığı bilinmektedir. Bu dönemde kültürel politikaların katılımcı demokrasi bakış açısıyla daha kapsamlı, katılımcı, hesap verebilir ve şeffaf odaklı tasarlanması kentsel değerlere verilen öneme de destek olabilecektir. Bu yolla toplumsal uzlaşma ortamları artırılabilir. Yavaş şehir gibi hem ekolojik, hemde tarımsal, turistik, sanatsal yaklaşımları olan hareketlerin desteklenmesi kültürel planlama sayesinde keyifle yaşanabilecek kent sayısının artmasına olanak sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

Altay, C. (2007) Kentsel Sürdürülebilirlik Açısından Kültürel Planlama ve Mekânsal İcraatlar, Mimarlık Dergisi, Sayı:5 (Haziran), s. 26.

Bianchini, F.(1999) Cultural Planning for Urban Sustainability, City and Culture. Cultural Processes and Urban Sustainability içinde (der. Louise Nyström), Swedish Urban Environment Council, Karlskrona, 34-51.

Cittaslow General Assembly (2019) Cittaslow General Assembly, International Network of Cities Where Living is Good, <http://www.cittaslow.org/>, Erişim Tarihi: 02.12.2019

Cittaslow List (2019) Cittaslow International Network, Cittaslow List November 2019, http://www.cittaslow.org/sites/default/files/content/page/files/246/cittaslow_list_november_2019.pdf, Erişim Tarihi: 08.12.2019

Cittaslow Türkiye (2019) Yavaş Şehir Türkiye İnternet Sayfası, <https://cittaslowturkiye.org/#cittaslow>, Erişim Tarihi: 05.12.2019

Eğitim Sistem (2019) Eğitim Sistem Bilgi Portalı, Dünyada kaç ülke, kaç deniz ve kaç şehir vardır?, <https://www.egitimsistem.com/dunyada-kac-ulke-kac-deniz-ve-kac-sehir-vardir-44827h.htm>, Erişim Tarihi: 02.12.2019

ESLC (2019) Eastern Shore Land Conservancy, <https://www.eslc.org/>, Erişim Tarihi: 02.12.2019

GEKA (2019) Güney Ege Kalkınma Ajansı, <http://geka.gov.tr/1505/>, Erişim Tarihi: 02.12.2019

Honore, C. (2008). Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi: Yavaş. E. Gür(Çev.). İstanbul:Alfa Yayınları

İKSV (2016) Yerel Yönetimler İçin Kültürel Planlama, İstanbul Kültür Sanat Vakfı Yayınları, İstanbul: Şubat 2016

Karaca, S.; Kiper, N. (2011) Kentsel Mekânda Kamu Yararı Arayışı ve Kültürel Planlama, Toplum ve Demokrasi Dergisi, Cilt:5, Sayı:11, s:75-96.

Kinley, A. (2012) Local Food On A Global Scale: An Exploration of The International Slowness Food Movement, Journal of Integrated Studies, 1(3), s:1-14

Kovacs, J.F. (2011) Cultural Planning In Ontario, Canada: Arts Policy Or More?, International Journal of Cultural Polic 17(3), s:321-340.

Mayer, H.; Knox, P.L. (2006). Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World, Journal of Urban Affairs, 28 (4): 321-334

Radstrom, S. (2011). A Place Sustaining Framework for Local Urban Identity: An Introduction and History of Cittaslow, Italian Journal of Planning Practice, V. 1, N. 1, p. 90-113.

Şahin, İ.; Kutlu, S. (2014) Cittaslow: Sürdürülebilir Kalkınma Ekseninde Bir Değerlendirme, Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 2(1), s: 55-63

TDK (2019) Türk Dil Kurumu Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 05.12.2019

Worldometers (2019) Gerçek Zamanlı Dünya İstatistikleri, <https://www.worldometers.info/tr/>, Erişim Tarihi: 02.12.2019